

Bijlage 1: De Wmcz 2018 in het kort

De Wmcz 2018 geeft cliënten via inspraak en medezeggenschap het recht om mee te praten over de besluitvorming van een instelling.¹ Door cliënten in een cliëntenraad mee te laten praten, kan een instelling besluiten nemen die zoveel mogelijk aansluiten bij of rekening houden met de gezamenlijke belangen van de cliënten. De Wmcz 2018 regelt hiervoor de minimale randvoorwaarden. Deze wet is bedoeld als een steun in de rug voor cliënten, jeugdigen, ouders, naasten en vertegenwoordigers. Vanuit de afhankelijkheidsrelatie tussen de instelling en cliënt is de positie van een cliënten van nature minder sterk is ten opzichte van de instelling waar hij zorg ontvangt, is het nodig om via een wet de minimale randvoorwaarden van inspraak en medezeggenschap te organiseren.

Om de positie van de cliëntenraad ten opzichte van de oude wet te versterken zijn een aantal rechten en bevoegdheden aan de cliëntenraad toegekend en afdwingbaar. Daarmee krijgt de cliëntenraad een sterke positie om invloed te kunnen uitoefenen op de besluitvorming van instellingen. Zo kan de instelling bepaalde besluiten, zoals de klachtenregeling, medezeggenschapsregeling en algemeen beleid kwaliteit, veiligheid en hygiëne, niet nemen als de cliëntenraad er niet mee heeft ingestemd. Over andere besluiten, zoals fusies, verstelling jaarrekening of overdracht van zeggenschap, dient de instelling eerst advies in te winnen of kan de cliëntenraad ongevraagd advies geven voorafgaand aan het besluit.

In de Wmcz 2018 is ook de "governance driehoek" geregeld. In deze driehoek werken het bestuur, het toezichthoudend orgaan van de instelling en de medezeggenschapsorganen² samen. Het toezichthoudend orgaan adviseert het bestuur over het belang van de betrokken belanghebbenden, zoals de cliënten.³ Om de positie van de cliëntenraad te versterken kan een cliëntenraad een bindende voordracht doen voor de benoeming van tenminste één lid van het toezichthoudend orgaan. Daarnaast overlegt Het toezichthoudend orgaan tenminste één keer per jaar met de cliëntenraad en koppelt terug hoe de belangen van cliënten zijn meegewogen. Het bestuur van de instelling blijft eindverantwoordelijk voor de instelling en de genomen besluiten.

De Wmcz 2018 biedt ruimte voor maatwerk in eerste instantie via een gelaagdheid in de inspraak en medezeggenschap door cliënten. Te weten:

- Inspraak is verplicht bij de instelling waar cliënten langdurig verblijven. De wijze waarop inspraak wordt geregeld is vormvrij.
- Een cliëntenraad is verplicht bij een instelling waar in de regel 10 personen zorg of jeugdhulp verlenen. Bij eerstelijnszorgaanbieders is in principe een cliëntenraad verplicht als 25 personen zorg verlenen.
- Een instelling met langdurig verblijf of thuiszorg moet op verzoek van de cliënten meerdere (lokale/centrale) cliëntenraden inrichten.
- Een instelling kan wanneer het aantal personen die zorg verlenen daalt onder de 10 of 25 personen de cliëntenraad vrijwillig voorzetten.
- Bij instellingen waar cliënten langdurige verblijven en instellingen die vallen onder de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) of de Wet zorg of dwang (Wzd)⁴ hebben cliëntenraden aanvullende rechten.

Ook is er meer ruimte voor maatwerk in de medezeggenschapsregeling gecreëerd. In deze

¹ De Wmcz 2018 is ingevolge artikel 4.2.4 Jeugdwet van overeenkomstige toepassing op jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen. Specifiek voor pleegzorg moeten pleegzorginstellingen op grond van artikel 4.2.5 Jeugdwet een pleegouderraad instellen. Een pleegouderraad heeft dezelfde status als een cliëntenraad volgens de Wmcz 2018. In deze brief wordt onder cliënten tevens jeugdige en ouders verstaan. Indien in deze brief wordt gesproken over instellingen dan worden tenzij anders vermeld ook jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en pleegzorgaanbieders bedoeld.

² Voorbeelden van medezeggenschapsorganen zijn: cliëntenraad, pleegouderraad, ondernemingsraad, medische staf, verzorgende- of verpleegkundige adviesraden, studentenraden en Onderwijs en Onderzoeksraad (O&O-raad).

³ De artikelen 8, eerste lid, van het Uitvoeringsbesluit Wtza; 4.0.a4 van het Besluit Jeugdwet

⁴ Brochure "Belangen van cliënten behartigen bij de Wet zorg en dwang"

De cliëntenraad en de Wet zorg en dwang", Raad op Maat in opdracht van het Ministerie van VWS en met medewerking van Alzheimer Nederland, BeVeZo, KansPlus, LFB, LOC, LSR en Zorgbelang, te raadplegen via: [Wzd Cliëntenraden -3e Versie - juni2021 - Webversie.indd](#).

regeling leggen instellingen met de cliëntenraden gezamenlijke afspraken vast over de inrichting van de cliëntenraad, middelen en op welke wijze de cliëntenraad wordt betrokken bij de voorbereiding van besluiten van de instelling. Naast de verplichte onderwerpen uit de Wmcz 2018 kan de instelling cliënten meer rechten geven in deze regeling. Een instelling kan cliënten niet minder rechten geven dan in de wet is bepaald. De Wmcz 2018 is namelijk bedoeld als een minimumregeling.

Bij individuele geschillen tussen de instelling en de cliëntenraad kan een commissie van vertrouwenslieden worden geraadpleegd. Ook kunnen zij in beroep of bij "wanbeleid" door het bestuur van de instelling gebruik maken van het recht op enquête bij de Ondernemingskamer van het Gerechtshof Amsterdam.

De IGJ houdt toezicht op inspraak en de aanwezigheid van cliëntenraden bij instellingen.⁵ Bij ontbreken daarvan kan zij bestuursdwang uitoefenen.

⁵ De IGJ houdt toezicht op: inspraak, de aanwezigheid van de cliëntenraden; mededeling van ontbinding of voortzetting cliëntenraad, bindende voordracht van tenminste één lid van de interne toezichthouder en het instellen van de commissie van vertrouwenslieden.